

УДК 373.5.091.32:821.161.2

Л. А. Свистун,
учитель української мови і літератури Загальноосвітньої школи І–ІІ ст.
с. Словатичі Ківерцівського району Волинської області

Реальність та фантастика у пригодницькій повісті Лесі Ворониної «Таємниця Пурпурової планети»

Конспект уроку з позакласного читання, 5 клас

В ігровій формі (жартівливі тести) школярам прищеплюється зацікавленість художньою літературою.

Ключові слова: фантастика, пригоди, українська література.

Свистун Л. А. Реальность и фантастика в приключенческой повести Лесы Ворониной «Тайна Пурпурной планеты».

В игровой форме (шуточные тесты) школьникам прививается заинтересованность художественной литературой.

Ключевые слова: фантастика, приключения, украинская литература.

Svystun L. A. Reality and Fantasy in Lesia Voronyina's Adventure Story „Secret of the Magenta Planet”.

The schoolchildren are interested in fiction in a game form (comic tests).

Key words: fantasy, adventures, Ukrainian literature.

Мета уроку: популяризувати сучасну українську літературу, розвивати інтерес учнів до читання, розвивати творчу уяву та образне мислення дітей; ознайомити з творчістю української письменниці Лесі Ворониної; спонукати учнів до творчості; виховувати почуття дружби, взаємодопомоги, толерантності.

Обладнання: книга Лесі Ворониної «Таємниця Пурпурової планети», комп'ютер, картки із завданнями, малюнки, мультимедійні презентації.

Попередня робота. На уроці позакласного читання № 2 учитель дає наступну тему уроку позакласного читання (№ 3): Леся Воронина. «Таємниця Пурпурової планети». З метою зацікавлення учнів твором робить мультимедійну презентацію книги (додаток 1) *.

Хід уроку

Фантазія важливіша, ніж знання,
оскільки знання обмежені.

Альберт Ейнштейн

I. Організація класу

II. Повідомлення теми, мети, завдань уроку

III. Сприймання та обговорення прочитаного твору

Коротко про автора (мультимедійна презентація, додаток 2).

Робота в групах. Учителю об'єднує учнів у 5 груп (пар) і кожній пропонує представити певну частину твору. Учні після обговорення роблять коротку презентацію.

I група – Частина I. «Печера хижих кокосів».

II група – Частина II. «Космічні перегони».

III група – Частина III. «Бананожері з планети Хрюмів».

IV група – Частина IV. «В гостях у космічних равликів».

V група – Частина V. «Привіт від летючої жабки».

Завдання для груп. Тести. (Час – 5 хв)

До Частини I (для 1-ї групи)

1. Як звали Олиного кота?

а) Гарбузик; **б)** Помідорчик; **в)** Мандаринчик.

2. Що тримав у руках дивний хлопчик?

а) довгу палицю; **б)** вогняну кульку; **в)** величезну квітку.

3. Що взяв у подорож кіт з татової кімнати?

а) медальйон, що завжди висів у нього над робочим столом;

б) годинник, що завжди висів на стіні;

в) книгу, що лежала завжди на столі.

4. З чого Оля зробила літальний апарат?

а) з цукерки; **б)** з апельсина; **в)** з полуничної жуйки.

5. Пес якої породи виховував Олиного кота?

а) такса; **б)** сенбернар; **в)** німецька вівчарка.

6. Як звали дивного хлопчика?

а) Люм; **б)** Плюм; **в)** Мурлям.

* Додатки – на CD цього номера.

7. Хто з жителів Пурпурової планети першим зустрівся Олі й котику?

а) золотокрилі метелики; **б)** смарагдова мавпочка; в) голкохвости.

8. Яка підказка була на медальйоні тата?

а) «Приклади мене до стіни»;
б) «Приклади мене до голови»;
в) «Підкинь мене вгору».

9. Що лилося за комір дівчинці в печері?

а) гарячий чай; **б)** кокосовий сік; в) апельсиновий сік.

10. Скільки хижих кокосів захопило Люма?

а) три; б) сім; в) дев'ять.

11. Хто закинув хижі кокоси на Пурпурову планету?

а) прибульці з Землі; б) прибульці з Марса;
в) прибульці з галактики Морок.

12. Коли Люмова кулька має чарівну силу?

а) коли Люм її крутить;
б) коли навколо неї добрі істоти;
в) коли навколо неї злі істоти.

До Частини II (для 2-ї групи)

1. На чому їхала Оля з татом на випробувальний полігон?

а) на машині; **б)** на скутері; в) на велосипеді.

2. Що тато дав надіти Олі?

а) дивну шапочку з навушниками;
б) яскравого шарфика;
в) теплі рукавички.

3. Як називався винахід тата, за допомогою якого дівчинка розуміла голоси?

а) УПС – універсальний перетворювач слів;
б) ЗПМ – знавець пташиної мови;
в) ППС – перекладач пташиних слів.

4. Як звали Великого Володаря Темряви?

а) Крух; б) Крил; **в)** Краш.

5. На що мала натиснути Оля, щоб тато бачив, що навколо неї робиться?

а) на маленький гудзичок на шапці;
б) на медальйон; в) на годинник.

6. Яка головна їжа мутантів-паразитів?

а) хліб; **б)** мікроби; в) молоко.

7. Що тримав Люм у руках, коли прилетів визволяти друзів-землян?

а) дивовижну кулю; б) співаючий кокос; **в)** жмут сліпучих променів.

8. Космопацюки захопили Олю з татом, тому що...

а) тато знав секрети сонячної енергії;
б) Оля знала таємницю Пурпурової планети;
в) Гарбузик знав мову космопацюків.

9. Хто винайшов шкіру-оболонку з надчутливих сенсорних приймачів?

а) Краш; б) тато Олі; в) Люм.

10. Ким був насправді Великий Володар Темряви?

а) щуром; б) котом; **в)** мишею.

11. Що було заховане у татовому медальйоні?

а) вишнева кісточка; б) зелена горошина;
в) макове зерня.

12. Куди Люм відправив полонених космопацюків?

а) на перевиховання до Олиного тата;

б) на перевиховання до Пухнастої Кицунії;

в) на перевиховання в Печеру Хижих Кокосів.

До Частини III (для 3-ї групи)

1. Чиї сліди на снігу зацікавили Олю?

а) лисячі; б) котячі; **в)** бананові.

2. Який сік був улюбленим у дівчинки?

а) гранатовий; б) яблучний; в) апельсиновий.

3. Яка загроза нависла над Банановою планетою?

а) напали невідомі люті звірі-монстри;
б) напали бананожери з планети Хрюмів;
в) напали бананожери з планети Кокосів.

4. Що було головною зброєю у боротьбі з ворогами?

а) вишнева кісточка; б) Гарбузик; в) дивовижна куля.

5. Кого несподівано зустріла Оля на Планеті Співочих Бананів?

а) Великого Володаря Темряви Краша;
б) мавпочку Дзигу;
в) золотокрилих метеликів.

6. Якими «талантами» здивували Олю банани?

а) вмінням танцювати; **б)** голосним співом;
в) цирковими номерами.

7. Верхи на кому грають у гру «Хто впіймає сказаного кльоцика»?

а) верхи на Гарбузику; б) верхи на Крашеві;
в) верхи на голкохвостах.

8. Звідки повистрибували кльоцики?

а) з мандаринових шкарлупок;
б) з яскраво-блакитних огірків;
в) з жовтеньких бананів.

9. Хто виграв гру «Хто впіймає сказаного кльоцика»?

а) Люм; б) Оля; в) Гарбузик.

10. Яким був рахунок гри?

а) 10:1; б) 9:2; в) 1:1.

11. Яке звання носитиме Оля?

а) майстер їзди на бананах;
б) майстер їзди на голкохвостах;
в) майстер гонитви за кльоциками.

12. Медаллю якого ступеня нагородили Олю?

а) першого; б) другого; в) третього.

До Частини IV (для 4-ї групи)

1. Чому в Олиній школі був карантин?

а) діти хворіли на скарлатину;
б) діти хворіли на грип;
в) діти хворіли на вітрянку.

2. На яке свято отримала запрошення дівчинка Оля?

а) на Міжгалактичне змагання равликів з бігу;
б) на Міжгалактичний фестиваль Смугастих Равликів;
в) на Фестиваль переможців змагань равликівих перегонів.

3. Що було зашифровано знаками на загадковій таблиці?

а) підказка, як дістатися на острів Забудькуватого Дракона;

б) Велика космічна карта світу;

в) підказка, як дістатися на Фестиваль Смугастих Равликів.

4. Чим Гостинний Грушонос частував Олю і її друзів?

а) цукерками в помаранчевих обгортках;

б) ключками з кокосовим молоком;

в) хлюсиками у помаранчевій підливці.

5. Чим відрізнявся Равль Золотосмугий від решти своїх родичів?

а) густою білою бородою;

б) синім грушоподібним носом;

в) довгим сивим волоссям.

6. До якої команди зарахували Олю і Люма після їхньої перемоги у конкурсних змаганнях?

а) до команди Розумників;

б) до команди Хитрунів;

в) до команди Пришелепків.

7. Що особливого було у казкових костюмах команди?

а) маски, що зображали котячі голови;

б) маски, що зображали рожевих равликів;

в) маски, що зображали драконячі голови.

8. Хто назвав Гарбузика синочком Вогнехвостом?

а) Равль Золотосмугий; **б)** Забудькуватий Дракон;

в) Смугастий Равлик.

9. Де спав Гарбузик?

а) в колісці; б) в ліжку; в) в коробці.

10. Які ліки від грипу запропонували Олі Люм і Дзига?

а) хлюсика; б) кокоса; в) равлика.

11. Що виклала Оля морськими камінцями на піску?

а) своє ім'я; б) «До побачення!»; **в)** хитру головоломку.

12. Що сховала дівчинка Оля в ямку в піску?

а) вогняну кулю; б) медальйон тата; **в)** запальничку та ліхтарик.

До Частини V (для 5-ї групи)

1. Де спав хлюсик, коли Оля намагалась розв'язати важку задачу?

а) у шухляді стола; **б)** у керамічному вазоні; в) в Олиному ліжку.

2. Коли прокидаються хлюсики?

а) рано-вранці; б) під обід; **в)** надвечір.

3. Які властивості мають хлюсики?

а) уміють читати і писати;

б) уміють лікувати будь-які хвороби;

в) уміють перетворюватись на людину.

4. Продовжіть речення.

«...За той час, що він живе у мене, хлюсик добряче підріс і тепер нагадує не середнього розміру картоплину, а ...»

а) невеличку диньку; б) величезну картоплину; в) жовтобоку грушу.

5. Де жили летючі жаби?

а) на планеті Білої Лілії;

б) на планеті Білої Троянди;

в) на планеті Рожевої Лілії.

6. На якій цифрі годинника дівчинка Оля зупинила час?

а) 10; б) 11; **в)** 12.

7. Коли краще, за спостереженнями Олі, вирушати в космічну подорож?

а) зранку; б) після обіду; **в)** опівночі.

8. Що допомогло позбутися подвійних барабульок?

а) валеріана; б) анальгін; в) вишнева кісточка.

9. Що найбільше вразило Олю на планеті Пухнастої Кицунії?

а) на деревах росли булки, калачі, хліб;

б) на деревах росли сосиски, ковбаси, сир;

в) на деревах росли цукерки, печиво, мармелад.

10. Що роблять з тими космічними піратами, що не хочуть перевиховуватись?

а) відправляють в космічний зоопарк;

б) б'ють тоненькими березовими різками;

в) змушують працювати.

11. Що сталося з Гарбузиком?

а) знайшов свого брата;

б) знайшов справжнього тата;

в) закохався в блакитну кицю.

12. Який смак мали сосиски?

а) смак соку; б) смак цукерок; в) смак яблук.

Вправа «Ти – мені, я – тобі»

Після закінчення роботи над тестами кожна група задає іншим групам по одному тестовому завданню зі щойно опрацьованих.

Завдання-гра «Хто це?»

Учитель пропонує у конвертах описи героїв повісті. Завдання – відгадати, кого описано в тексті.

1. *Незнайомець був одягнений у блискучий плащ, який весь час мінився різними барвами. На голові у нього світився прозорий шолом, а в руках він тримав дивовижну вогняну кульку. Кулька була схожа на величезну краплину роси. Вона тремтіла, коливалася і ледь чутно бриніла. Так, як бринить бджола, що залізла у квітку і п'є звідти нектар. (Хлопчик Люм).*

2. *...Вискочило чудернацьке створіння, схоже на маленьку мавпочку. Вушка мавпочки закінчувалися смішними китичками, а на довгому хвосту калатався маленький срібний дзвіночок. (Дзига).*

3. *...І тут на світло вийшла якась дивна істота. Вдягнена у сірий комбінезон... Ця істота була схожа на великого вусатого пацюка. Але пацюк той був завбільшки з дорослу людину. Він мав яскраву рожеву шерсть, великі, як лопухи, вуха і рухливий хоботок, що весь час до чогось принохувався. А на носі його виблискували круглі окуляри. (Щур, мешканець планети Морок).*

4. ...На троні сиділа дивовижна істота. Найбільше та істота скидалась на морську свинку. Але свинку, збільшену разів у сто. Колір хутра у цього велетенського гризуна, на відміну від його земних біло-рудих родичів, був яскраво-фіолетовий. І вираз морди у цієї свинки був зовсім не лагідний. До того ж огрядна істота була вся обвішана страшною зброєю. А на голові її виблискувала золота корона, прикрашена сліпучими діамантами. (**Краш, володар планети Морок**).

5. Тепер я могла роздивитися це дивовижне створіння як слід. Довгий вигнутий тулуб... пара маленьких ручок та ноги, як два маленькі бананчики, банькати, тепер заплющені, очі, кирпатий ніс і маленький ротик. (**Балакучий Банан**).

6. На галявину вийшли дві дивовижні істоти. Вони не були схожі на жодне створіння, яке мені доводилося зустрічати не лише на Землі, а й під час моїх космічних подорожей. Здавалося, що ці двоє хижаків складаються із величезних ротяк. І ті ротяки й на мить не переставали щось жувати, хрумкотіти й плямкати. І раптом я здогадалася: це і є страшні ... (**бананожери**).

7. ...Найспритніші бігуни в усій Фруктовій Галактиці. Той, хто хоч раз проїхав на них верхи, не забуде цього довіку... Впавши на землю, ці круглі, як м'ячі, диво-фрукти розкололися, і з них вистрибнули чудернацькі вогненно-руді істоти. Найбільше вони скидалися на наших земних стоніжок, але хвости в них були тоненькі й гострі... (**Голкохвости**).

8. ...Повистрибували невеликі симпатичні звірятка. Вкриті ці звірятка були ніжним блакитним хутром, голови ... прикрашали гострі вушка, а очі у них були великі й фіолетово-чорні. Але найдивнішим було те, що ... усміхалися і безперестанку підстрибували на місці, ніби до ніг у них були прикріплені пружинки. Я пильно придивилася до звіряток і справді помітила в них на лапках пружини. (**Кльоцики**).

9. ...До нас кинулася кумедна істота, вбрана у смугастий зелено-оранжевий костюм. На голові у цього дивовижного створіння замість волосся росли колючки, але найдивнішим у нього був яскраво-синій ніс, що нагадував величезну грушу. (**Гостинний Грушоніс**).

10. Раптом почула я тоненьке дзижчання у себе над вухом... «Ну от, уже й слухові галюцинації

почалися», – лише встигла подумати я, аж тут роздивилася малесеньке, схоже на комара, створіння. Але ні, на комара те створіння було схоже лише розміром. Насправді то була ... з прозорими, як у бабки, крильцями й довгими лапками з перетинками. (**Зелена жабка**).

11. ...Вибігло п'ятеро тварин, страшенно схожих на котів. От тільки у кожного з цих котів було по два хвости. І лап у цих подвійних барабульок було не чотири, а цілих вісім. А з цих пащек стирчали гострі, як у акули, зуби. (**Подвійні барабульки**).

12. Її шерсть мінілася усіма відтінками блакиті, кігтики ... виблискували ніжно-рожевою барвою, а очі були жовті і яскраві, як щойно розквітлі кульбаби... (**Пухнаста Кицунія**).

Завдання «Що зображено на малюнку?»

Учитель пропонує ілюстрації до твору, учні повинні пригадати зображений епізод і переказати його (додаток 3).

Завдання «Чарівні предмети із торбинки»

Учитель пропонує витягти з торбинки чарівні предмети, що зустрічалися при читанні повісті: куля, медальйон, жуйка («Що з неї виготовила Оля?»), шапочка з навушниками, вишнева кісточка, суперплащ, тубик з антимікробною рідиною та ін. Пригадати, для чого вони були потрібні і як вони допомогли Олі та її друзям.

Презентація домашнього завдання.

Учні показують свої малюнки, пояснюють, чому саме цей епізод намалювали (додаток 4).

IV. Підсумок уроку

Запитання до учнів

- Чи зацікавила вас прочитана повість? Чим саме?
- У якій космічній пригоді, що трапилася з Олею, ви б хотіли побувати? Чому?
- Хто з героїв твору вам найбільше сподобався? Чому?
- Хто у вас викликає жах? Через що?
- Якби вам довелося відправитись у космічну подорож, кого б ви взяли у свою команду? Чому?

Оцінювання

V. Домашнє завдання

Придумайте і запишіть продовження Олиних пригод на Пурпуровій планеті. Дайте заголовок фантастичному оповіданню.

Література

1. Воронина Леся. Таємниця Пурпурової планети [Текст] : фантастична повість : [для серед. шк. віку] / Л. Воронина ; худож. К. Білетіна. – Вінниця : Теза ; Соняшник, 2005. – 176 с. : іл. – (Пригодницька б-ка).
2. Воронина Леся (1955), українська письменниця, журналістка [Електронний ресурс] // Центральна бібліотека ім. Т. Г. Шевченка для дітей м. Києва. – Режим доступу : <http://www.shevykivlib.org.ua/informatsiyniy-portal/vidatni-personi/229-vidatny-persony-lesya-voronina.html>
3. Леся Воронина [Електронний ресурс] // Вікіпедія. – Режим доступу : <http://uk.wikipedia.org/wiki/>